

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІИ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

мозковий штурм (brainstorming); подумай – розкажи другу – поділись з усіма (Think, Pair, Share); зображення ідей (Concept Maps); метод креативного мислення; метод коучингових груп [4, с. 21-22].

В основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення студентам їх шансів отримати перше місце на ринку праці, підвищення їхньої «вартості» у працедавців, задоволення тим самим актуальних потреб останніх. Оскільки потенційний роботодавець вимагає від кваліфікованих працівників володіння не тільки спеціальними знаннями, але і якостями, що забезпечують їх професійну мобільність, уміння швидко переключатися з одного виду праці на інший і суміщати різні трудові функції [5, с. 107].

Освітній процес, побудований на таких засадах, вимагає від студентів більшої самостійності, сформованості умінь працювати з різноплановою інформацією, володіти медіаграмотністю, організаційними здатностями, навичками самовиховання та саморозвитку. Викладач стає систематизатором та коректором знань. Його роль полягає у консультуванні, мотивуванні студентів, допомозі їм у питаннях відбору інформації, орієнтації в підборі матеріалів тощо [6].

Вчені провели ряд досліджень щодо результативності студентоцентрованого навчання на практиці і виявили, що у порівнянні з усталеними традиційними підходами його застосування є високо ефективним. Студенти демонструють добре розвинені уміння та розуміння, покращуються їх активність і залученість до процесу навчання, підвищується самомотивація та самооцінка. За такого підходу студенти відчувають більше поваги до своєї особистості, стають впевненішими, а процес навчання проходить цікавіше.

Студентоцентроване навчання також не позбавлене критики, суть якої полягає у зосередженості на окремій особі, що навчається, і на труднощах щодо його впровадження. У значній мірі це стосується ресурсного забезпечення, системи переконань студентів та викладацького колективу, а також необізнаності студентів з цим поняттям [1].

На нашу думку, позитивним буде використання в освітньому процесі комбінацію підходів, як традиційного, коли навчання сфокусовано на викладачі, так і студентоцентрованого, де фокус зміщений на студента, що створить збалансовану освітню атмосферу.

Список використаної літератури

1. Бабин І. І. Зміна парадигми підходу до навчання в університеті - із орієнтованого на викладача до студентоцентрованого як основна вимога ЄПВО. *Політика інтелектуальної власності в університетах та науково-дослідних установах*: зб. матеріалів Міжнар. семінару (Львів, 29 лют. – 2 берез. 2016 р.) / гол. редкол. Ю. Л. Бошицький. Київ ; Львів, 2016. С. 68–71.

2. Довідник користувача ЄКТС 2015. URL: <http://tnpu.edu.ua/include/%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%9D%D0%98%D0%9A%20EKTS2.pdf> (дата звернення: 10.03.2018).

3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG): Ухвалено Міністерською конференцією в Єревані, 14-15 травня 2015 р. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (дата звернення: 10.03.2018).

4. Паламарчук О. Викладання в університеті на засадах лідерства : навч. посіб. Київ, 2016. 40 с.

5. Купрій Т. Г. Філософія студентоцентрованого навчання приватної вищої освіти в Україні. *Грані. Серія: філософія : наук.-теорет. і громад.-політ. альм.* 2015. № 4 (120). С. 107–112.

6. Сінельнікова Н. О. Студентоцентроване навчання як домінанта розвитку вищої освіти. *Вища освіта України. Інтеграція вищої освіти і науки : теор. та наук.-метод. часоп.* 2015. № 1 (3). С. 211–215.

V. Parlyk

THE QUESTION ABOUT STUDENT-CENTRED LEARNING AND TEACHING

The theses highlight the features and essence of student-centered learning and teaching. Elements and methods of student-centered learning and teaching are defined.

Keywords: higher education, educational process, student-centered learning, methods of student-centered learning and teaching.

УДК 378.014.25

Пастернак О. М.

АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ

Інтернаціоналізація вищої освіти відіграє одну з ключових ролей в підвищенні конкурентоспроможності ЗВО як на національному рівні, так і на міжнародному ринку. Розглянуто форми міжнародної академічної мобільності, викладання фахових дисциплін англійською мовою (EMI), інтегроване вивчення предмету й іноземної мови (CLIL).

Ключові слова: тенденції глобалізації вищої освіти, викладання фахових дисциплін англійською мовою, інтегроване вивчення предмету й іноземної мови.

В умовах сьогодення інтернаціоналізація вищої освіти відіграє одну з ключових ролей в підвищенні конкурентоспроможності закладу вищої освіти як на національному рівні, так і на міжнародному ринку. Інтернаціоналізацію вищої освіти прийнято розуміти як процес, при якому цілі, функції і організація надання освітніх послуг набувають міжнародного виміру. Міжнародна діяльність університету - це багатогранне поняття охоплює різні види діяльності, такі як навчання іноземних студентів, розробка програм на іноземних мовах, залучення іноземних викладачів і підвищення кваліфікації власних, спільні освітні програми, дослідження і проекти.

Дослідження, присвячені різним аспектам інтернаціоналізації, активно ведуться в усьому світі – як професійними організаціями, так і окремими закладами вищої освіти та дослідниками: Європейська асоціація університетів (EUA), Європейська асоціація міжнародної освіти (EAIE), Міжнародна асоціація університетів (IAU), Британська Рада (British Council), Центр міжнародної вищої освіти при Бостонському коледжі (CINE), Асоціація академічного співробітництва (ACA), Німецька служба академічних обмінів (DAAD).

Тенденції вищої освіти, які впливають на майбутню інтернаціоналізацію розглянуті Британською Радою (червень 2017 року [1]). Звіт написано з досвіду роботи Великобританії, але вказані тенденції можуть бути застосовані іншими країнами. На інтернаціоналізацію вищої освіти впливають чинники: зміна демографічних показників, розширення освіти для всіх (ЦСР 2016-2030, р. 4), національні стратегії інтернаціоналізації, розподіл державного фінансування, мобільність та співробітництво, попит на певні навички, освітні технології, якість та вартість, мовне питання, умови життя студентів. Спостерігаються у всьому тенденції росту тривалості життя і зменшується рівень народжуваності. Поєднання цих двох факторів призводить до зменшення молоді (у віці 15-24 роки). Британська Рада стверджує, що Африка є єдиним регіоном, де кількість молодого населення буде продовжувати рости до 2025 року. Хоча демографія є лише незначним чинником кількості іноземних студентів, такі тенденції привертають увагу. За даними Українського державного центру міжнародної освіти МОН на 2017 рік кількість іноземних студентів в Україні - 64066, серед яких 15,7% з країн Африки.

В світовому освітньому просторі відбуваються інтеграційні процеси, відбувається процес гармонізації навчальних стандартів, навчальних планів, спеціальностей, створюється єдиний світовий освітній простір. Міжнародна академічна мобільність це навчання, стажування та проведення науково-дослідної роботи студентів та аспірантів, а також працівників ЗВО в університетах і наукових центрах інших країн, а також навчання, проведення наукових досліджень і робота в ЗВО іноземних студентів, аспірантів і науково-педагогічних кадрів. Традиційні міжнародні обміни, які потребують переміщення в закордонні заклади, не завжди можливі для всіх студентів за фінансовими, географічними, соціальними чи іншими причинами. Віртуальна мобільність заснована на інформаційно-комунікаційних технологіях, пропонує альтернативу традиційним формам мобільності. Віртуальна мобільність може бути використана для підтримки традиційних міжнародних стажувань або для здійснення міжнародних дистанційних навчань. За досвідом ряду пілотних проектів помічено, що віртуальні або змішані міжнародні стажування можуть бути успішними, якщо врахувати наступні фактори: обирати студентів з метакогнітивними навичками (мають здібності до «усвідомлення» стратегій і методів когнітивності), якісний протокол зв'язку (створює відчуття віртуальної «присутності»), інтегрувати «людський» фактор (використання відео- або веб-конференцій не пов'язаних з професійною діяльністю), створити організаційну соціалізацію (можливість співпрацювати з різними співробітниками), розвиток міжкультурних навичок. Міжнародна академічна мобільність відіграє істотну роль не тільки як інструмент інтеграції ЗВО в міжнародний освітній простір, але і як фактор, який сприяє формуванню якості трудових ресурсів, здатних до професійної діяльності на світовому ринку праці. Науково-викладацький склад університетів зможе повною мірою брати участь у програмах міжнародного обміну та співпраці, а студенти зможуть проходити навчання, отримуючи більше необхідних для працевлаштування вмінь та навичок.

Володіння англійською мовою визнано базовим життєвим умінням XXI століття нарівні з умінням користуватися комп'ютером. Англійська мова дає науковцям можливість працювати зі значно ширшим розмаїттям інформації, ознайомлюватися із роботами світового рівня. Англійська мова як інструмент навчання (English as a Medium of Instruction – EMI [2], викладання фахових дисциплін англійською мовою: викладання нелінгвістичних предметів англійською мовою) - явище з яким стикаються більшість не англійськомовних закладів. Перехід до використання англійської мови як інструменту навчання для академічних предметів у вигляді окремих дисциплін, модулів, коротких програм для обміну та повних програм на рівні бакалавра, магістра. У Європі кількість освітніх програм, що викладаються англійською мовою, зросла в десятки разів. Більшість ЗВО зазначають, що розробляють програми англійською мовою в рамках своєї діяльності для підтримки інтернаціоналізації [3].

У процесі розробки в рамках Європейського простору вищої освіти (EHEA), багато ЗВО стикаються з проблемами Multilingual and Multicultural Learning Space: багатомовний та багатокультурний навчальний простір (M&MLS). В 2012-2015 роках реалізовано проект IntlUni [4]

загальною метою якого, було визначення критеріїв якості, які повинні характеризувати викладання та навчання M&MLS, а також розробка рекомендацій щодо того, як ЗВО можуть впровадити та забезпечити стійкість якості викладання та навчання M&MLS. Результати проекту IntlUni концентруються на можливостях та проблемах, пов'язаних з багатомовним і багатокультурним навчальним центром в університеті. Проект IntlUni дає практичні рекомендації щодо впровадження підходу Content and Language Integrated Learning (CLIL) – Інтегроване вивчення предмету й іноземної мови: підхід до академічного викладання, наприклад хімії, в якому академічний працівник або викладач бере на себе певну відповідальність за мову, яка використовується для викладання дисципліни, і намагається вирішити мовні проблеми студентів. IntlUni рекомендує установам розглянути питання про розробку мовної політики, яка буде охоплювати не тільки ЕМІ, але й використання мовного простору, в якому працює університет.

Базовими складовими міжнародної академічної мобільності є підвищення рівня поширення феномену ЕМІ та підходу CLIL в освітньому середовищі, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності сучасного університету в умовах глобалізації.

Список використаної літератури

1. 10 trends – Transformative changes in higher education. Britishcouncil, 2017. 23 p.
2. Dearden J., English as a Medium of Instruction – a growing global phenomenon, British Council. 2014. URL: www.teachingenglish.org.uk (last accessed: 25.03.2018).
3. Sursock A. Trends 2015: Teaching and Learning in European Universities. Brussels: European University Association, 2015. URL: http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Trends_2015_web (last accessed: 25.03.2018).
4. Lauridsen K. M. & Lillemose M. K. (Eds), Opportunities and challenges in the multilingual and multicultural learning space. Final document of the IntlUni Erasmus Academic Network project 2012-15. 2015. 36 p. URL: <http://intluni.eu> (last accessed: 25.03.2018).

О. Pasternak

ASPECTS OF INTERNATIONAL ACADEMIC MOBILITY OF STUDENTS AND THE TEACHERS

Internationalization plays a key role in increasing the competitiveness of the institution of higher education both at the national level and in the international market. Forms of international academic mobility, teaching of professional subjects in English (EMI), integrated study of subject and foreign language (CLIL) are considered.

Keywords: trends globalization higher education, English as a Medium of Instruction, Content and Language Integrated Learning.

УДК 321.02:321:8

Рябінін Є. В.

МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ В КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У тезах розглядаються організації та фонди, які сприяють процесу інтернаціоналізації освіти. Проаналізовано діяльність Маріупольського державного університету в контексті інтернаціоналізації вищої освіти. Перелічені програми, в яких студенти та викладачі МДУ мають можливість брати участь.

Ключові слова: мобільність, стажування, міжнародні організації, інтернаціоналізація освіти, Маріупольський державний університет.

Сьогодні людство зіткнулось з глобальними проблемами, які визначили перспективи подальшого стабільного розвитку країн, залежних від спільних дій у вирішенні політичних, соціальних, економічних і духовних проблем. У першу чергу вони пов'язані з науково-технічним прогресом, що забезпечує перехід суспільного виробництва на якісно новий рівень. Нові умови вимагають від людей високого освітнього та професійного рівня як необхідної умови адаптації до нових ситуацій. Професійність, здоров'я, стійка психіка та рівень загальної культури створюють умови для підвищення продуктивності виробництва. Формується новий інформаційний простір, який має значний вплив на економічний і соціальний прогрес. Якщо в економічній сфері інформація набуває властивостей товару, у соціальній сфері перетворюється у вирішальний фактор у житті, в політичній – створює умови для обміну думками, то в області духовного життя вона формує норми і цінності, необхідні для співжиття у суспільстві. Зважаючи на це, одним із головних та перманентних завдань у системі вищої освіти є підвищення якості загальноосвітньої, гуманітарної та професійної підготовки майбутніх фахівців. Значний поштовх в напрямі активізації роботи із забезпечення високої якості освіти відбувся після приєднання національної системи вищої освіти до Болонського процесу, який по суті є процесом європейських реформ, спрямованих на створення єдиної зони європейської вищої освіти. У спільній декларації, прийнятій на конференції, було зазначено, що якість вищої освіти є наріжним каменем у створенні загальноєвропейського простору вищої освіти [1].